

DE BELGEN TE DIXMUIDEN

Eenige dagen waren voorbijgegaan. Tegen den avond kwam de heer Veirle thuis en zei:

— Antwerpen schijnt gevallen te zijn. De burgemeester kreeg bevel hier plaats te maken voor 4000 soldaten.

— Belgen? vroeg Nancy.

— Ja, Oostende zit al vol met troepen.

— 't Is een algemeene terugtocht, verzekerde Walter Bonje. Of het gansche le-

ger zal kunnen ontsnappen is een andere vraag, maar nu moet ge er niet meer aan twijfelen, dat het hier een slagveld of minstens een etappelijne wordt. De Duitschers moeten voor hun plannen de kanaalkust winnen... en de bondgenooten hebben er alle belang bij die hardnekkig te verdedigen. Denk eens dat de verbindingen tusschen Frankrijk en Engeland afgesneden werden.

— Welk een ramp!

— Alle hoop is nog niet verloren, maar hier in den omtrek moet er dus gevochten worden.

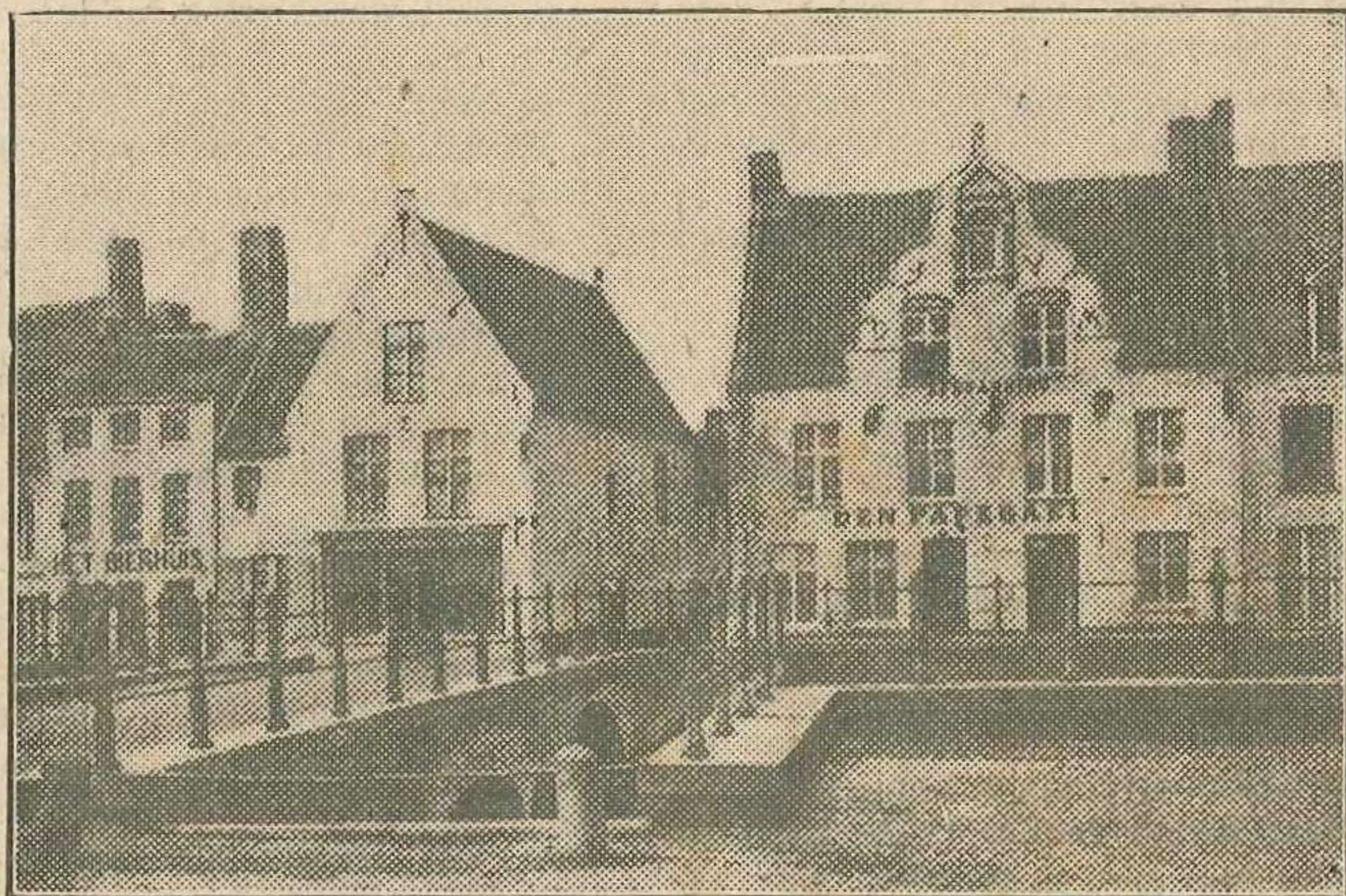
— In de stad gelooven ze van den val of de bedreiging van Antwerpen niets... Ge zijt een slechte vaderlander als ge aan de mogelijkheid zelfs denkt. Er zijn er, die nog niet van den val der Luiksche forten willen hooren.

't Was een sombere avond. Men gevoelde het groote gevaar naderen, den oorlog en al zijn ellende. Nancy lag over dat alles te peinzen toen ze weer op haar kamer was. Dixmuiden, 't rustige vreedzame stadje, scheen plots vol geheimzinnigheid.

maakt. En hij was soms zoo teer geweest in zijn gesprekken, zoodat Nancy verlegen werd en bloosde, maar toch gaarne naar hem luisterde.

Zij vreesde telkens dat hij haar zijn liefde verklaren zou. Ja, ze vreesde het... en hoopte het eigenlijk diep in haar hart, want ze voelde liefde voor hem.

Zag ze hem dan liever dan Raoûl? Maar was ze nu met Raoûl verloofd? Zeker, Raoûl Magelein en zij kenden elkaar reeds lang. Hun ouders hadden immers vriendschappelijken omgang. De familie's zaten steeds samen op een concert of een uitvoering van de Rederijkerskamer, zoodat ze 's zomers ook wel eens een uitstapje deden naar het strand van



Afspanning « Den Papegaai » te Dixmuiden

Walter Bonte had den toestand wel goed ingezien, toen hij dien eersten avond zijn voorspellingen uitlet.

Walter! Altijd weer hij die in haar gepeinzen drong! Ze hadden nu samen menige wandeling gedaan, nog eens naar Eessen om er de aangekomen lansiers te zien, die in de omgeving patrouilleerden, dan naar Vladsloo met zijn veelkantig oud torentje, naar Beerst, met zijn geweldige kerk uit vroegere eeuwen. Ze hadden ook Nieuwpoort bezocht en de dichter-oorlogskorrespondent had van alles geschiedkundige aantekeningen ge-

De Panne, Coxijde of Nieuwpoort-Bad. Maar nooit had Raoul van liefde gesproken, vóór dien avond voor zijn vertrek aan de Hooge Brug.

En in deze bijzondere omstandigheden, toen beiden onder den invloed waren van het oorlogsnieuws en den weemoedigen indruk van zijn afscheid, had hij haar als 't ware het jawoord afgedwongen. Ze had hem altijd gaarne mogen lijden, doch was dit liefde? Waarom dan gevoelde ze nu niet meer angst over hem?

Zoo lag Nancy te mijmeren... eens-

Afl 2

Uitgever J. HOSTE, St-Pieterstraat, 30, Brussel

Afl. 2

“ Het Bloedig IJzerland ”

Prijs: 30 centiemen

VERBODEN NADruk

1 Februari 1920.

klaps schrok ze. 't Was of er iemand klopte op 't raam dat op den hof uitgaf.

— Och, dat kon immers niet. 't Is de wind, mompelde ze. Ik ben overspannen door al dat dubben en peinzen. Laat ik trachten in slaap te komen!

Doch daar hoorde ze 't weer... en nog eens... Eensklaps kreeg ze een ingeving en mompelde ze:

— Raoul!

Ze stond op, schoot een peignoir aan en stapte tot het venster. Ze schrok... Daar beneden zag ze de schim van een man... En weer tikte er iets op het raam. Door steentjes wilde men haar aandacht wekken.

— Och, Heere... Raoul... 't Moet Raoul zijn! zei ze ontroerd en ontsteld. Wat ga ik doen? Waarom komt hij daar als een dief? Moesten mijn ouders of de menschen dat weten! Neen, het is niet wel van hem.

Ze opende stil het raam,

— Nancy! klonk het op gedempten toon.

— Zijt gij dat Raoul?

— Ja, kom in den hof, ik moet u spreken!

— Neen, neen... Nu niet... Morgen! Ga rap heen... O, wat doet ge toch!

— Kom zeg ik... of ik dring in uw kamer! hernam hij driftig... Ik moet u spreken.

Het meisje beefde en half weenend smeekte ze hem toch heen te gaan en haar niet in opspraak te brengen.

Maar koppig herhaalde de jongeling dat hij haar spreken moest en zou.

— Ik kom! beloofde Nancy, gansch ontdaan.

Ze stak haar voeten in een paar pantoffels, sloeg een doek over haar hoofd en schouders, opende voorzichtig de deur en sloop met bonzend harte naar beneden... Zoo vader haar hoorde!

Maar veilig kwam ze in den tuin aan.

— O, Raoul, ge doet slecht, fluisterde ze. Wat zouden de menschen toch wel van me zeggen, als ze 't wisten.

— Ik mocht mij niet vertoonen, want ik ben van Oostende zonder verlof naar hier komen loopen... Ik ben eigenlijk deserteur nu! Maar 't kan mij niet schelen... Ik moest u zien! Gij bedriegt mij! Ik weet wel waarom ge niet komen wilde! Is die ander misschien in uw kamer? Zeg het, is hij bij u?

Hij sprak snel en wild en greep haar heftig bij de hand en hernam:

— Gij zijt ontrouw! Terwijl ik vecht, loopt ge met een vreemdeling heel Veurne-Ambacht af! Zeg me of 't waar is, wat een Dixmuidenaar mij te Oostende vertelde! Daarom kwam ik naar hier geloopt, maar ik ga terug... en als 't waar is, dan vecht ik mij dood... maar eerst moet die ander er aan! Ha, ik ben veranderd hé? Ik ben in den oorlog geweest. Verstoot me, goed, maar dien sloeber van een vreemdeling krijg ge toch ook niet!

Nancy schrok vreeselijk van dien toon.

Was dat haar oude kameraad, de steeds wat bedeesde Magelein.

— Is 't waar? vroeg hij met heesche stem.

— Neen!

Woest trok hij haar tegen zich. Haar lichaam leunde tegen 't zijne en de jongeling voelde onder de losse peignoir haar borst kloppen.

Hartstochtelijk sloeg hij zijn armen om haar hals en zoende hij 't gelaat. Zelfs aan de Hooge Brug bij hun verbond had hij haar geen kus durven geven. En nu lag het meisje in zijn armen en hij hoorde haar zacht snikken.

— Nancy, zeg dat het niet waar is, dat ze gelasterd hebben! Ik wil het zeker weten, hernam Raoul met een vloek.

— Laat mij eerst los! kreet het meisje eensklaps. Laat mij los of ik roep om hulp! En dan vervolgde ze verontwaardigd: En zoo spreekt ge tegen mij, omdat ik een vriend van mijn vader enkele malen vergezelde, omdat ik beleefd en gastvrij was... Ge komt me hier uitvloeken! Ge moest u schamen. Daarvoor dringt ge hier in den hof binnen...

— Ik ben in den oorlog geweest... Ik heb van dichtbij den dood gezien!

— Dat is geen verontschuldiging om mijn goeden naam in 't spel te brengen... O, moesten ze 't weten dat wij hier staan!

— In welk een wereld leeft gij hier dan nog! spotte Raoul. Babbelen en kommeeren de menschen hier nu over zulke onbenullige dingen! 'k Zie het, dat er ver van Dixmuiden gevochten is geworden. Wij hebben in 't leger, in 't gevaar en bij de ellende van gewon-

den en stervenden veel kleingeestigs afgeschud.

— Als gij mij spreken wilt, kom dan morgen aan huis! hernam Nancy koel...

— Ga niet zoo heen! Jaag me niet ongelukkig weg...! smeekte de jongeling.

— Tot morgen! Gij zult dan redelijker zijn! Hier is het de plaats niet!

Het meisje liep snel in huis en hoorde Magelein weer vloeken. Vroeger deed hij dat nooit. Vlug sloot ze de deur en op haar teenen sloop ze naar boven, om de huisgenooten niet te storen.

Een zware slag klonk. Raoul beukte op de deur.

— Och Heere, wat begint hij nu! zei Nancy huiverend. Gaat hij alles uitbrengen?

Ze bereikte haar kamer en luisterde angstig toe, maar het bleef nu stil. Vader en moeder waren zeker wakker... hun stemmen zoemden in het vertrek naast het hare... doch ook zij zwegen dan weer.

— Wat verbeeldt Raoul zich! mompelde Nancy, onder de dekens glijdend. Dat ik een straatmeid ben, die al dadelijk naar zijn pijpen dans! Zoo'n toon... zulke verwijten! Ja, als hij zoo begint, zal hij mij dicht bij Walter Bonte drijven! Wat heb ik Raoul beloofd? Hij dwong me de toestemming af... we stonden daar triestig om de oorlogstijding; om zijn vertrek en dat van veel anderen... overal schreemden de menschen... overal was onrust... Maar mij nu komen schandaliseeren, omdat ik eens met een logé ga wandelen! Neen, zoo niet... zoo niet!...

En toch zakte die drift en werd Nancy treurig en begon ze stil te schreien.

Den volgenden morgen was Dixmuiden vol soldaten...

— We zijn nog maar de voorwacht, zeiden ze... Al de anderen komen achter! 't Is gedaan met Antwerpen...

De heer Veirle ging er al vroeg met zijn gast op uit. Zij wilden trachten meer te hooren van den toestand.

De rentenier keerde echter spoedig terug en zei opgewonden tot vrouw en dochter:

— Doe maar alle kamers gereed want de burgemeester heeft bevel gekregen kwartier voor 8000 man te maken.

— Wat, 8000 man! riep mevrouw Veirle uit. Hier te Dixmuiden!

— Ja... dat is twee maal zoo veel als er inwoners zijn. Waar hij ze allemaal gaat steken, weet ik niet. Wij krijgen vier officieren en we zullen ze goed ontvangen.

Er was dien morgen een jaargetijde van een bekende familie en Nancy ging er heen. Peinzend zat ze eenige oogenblikken later onder de gewelven der St-Nikolaaskerk...

De hooge ramen lieten stralen zonnelicht naar binnen glijden, die groote plekken op den vloer wierpen...

Buiten woelden burgers, vluchtelingen en soldaten. Hier binnen hing nog rust...

Nancy's blik hing een wijle op het heerlijk hoogzaal, zoo fijn en licht uitgevoerd als het kantwerk der Vlaamsche vrouwen, een wonder van loofwerk, dat de kunstig gehouwen beelden omlijstte.

De menschen klonden zich zelfs niet voorstellen, dat men dit gewrocht uit hard materiaal had vervaardigd en vertelden, dat het gemaakt was uit roggedeeg met eiwit vermengd dat door den tijd zoo vast was geworden als steen. En de legende voegde er bij, dat men den maker de oogen uitgestoken had om hem te beletten ook andere steden met zulk een kunststuk te begiffigen... Er heerschte toen immers naijver onder de verschillende gemeenten.

Nancy kende Dixmuiden en zijn merkwaardigheden te goed, om niet over die legende te glimlachen. Zij wist dat meester Jan Berthet, « steenhauwere » schepper van den « docsaal » was, en tijdens zijn werkzaamheden rond 1535 in de Zuidstraat (nu Woumenstraat) woonde en zijn vrouw te Dixmuiden overleed en begraven werd. De beeldstormers der 16e eeuw hadden de figuren van het hoogzaal niet ontzien, zoodat in 1568 Jan Bottelgier, beeldsnijder en steenhouwer, opdracht kreeg ze te vervangen.

In den Franschen tijd op het einde der achttiende eeuw, schenen de republikeinen lust te hebben in dit kunststuk en werd naar Dixmuiden een bouwkundige van Parijs gezonden om een verslag over den staat van 't hoogzaal op te maken en te onderzoeken of er mogelijkheid was dat juweel van onze stad naar Parijs over te brengen.

De bouwmeester Van Caneghem werd in 1811 insgelijks door den prefekt van

het departement der Leie gelast een verslag te maken over den toestand van dat kunststuk in de parochiale kerk te Dixmuiden. Wij vinden er de volgende zinsneden : « Dit docsaal, geplaatst aan den ingang van het koor is gebouwd in steen van Levendre, ter uitzondering van eenige deelen in Brusselschen steen. In het algemeen is het stuk zeer schoon, bijzonderlijk de versierselen in den gotischen bouwtrant, en is zijn slach zeer aardig en zeldzaam, alsook in zijn geheel zeer wel uitgevoerd. Het zal nog vele jaren in stand blijven; het vraagt geen onmiddellijke verbeteringswerken, tenzij men begeerde de beschadigde sieraden te herstellen, iets dat noch dringend, noch noodzakelijk is tot het behouden van het kunstwerk. Derhalve eischt het docsaal tegenwoordig geen herstellingen voor zijn behoud in zijn standplaats; maar zijn verplaatsing zou zeer moeilijk, kostelijk en gevaarlijk zijn, zoowel door den aard van het werk als om de schade welke men eraan zou veroorzaken. »

Zeventig jaar geleden was het hoogzaal zoo vervalten, dat er vrees bestond voor instorting, tot groote ergernis der kunstminnaars.

In 1846 bracht de burgemeester De Breyne-Peellaert het geval voor den gemeenteraad en wist een kommissie te doen benoemen om het herstel in de hand te werken. Vijf jaar later werd met behulp van staat, provincie, stad en kerk, dit juweel der gothiek door den beeldhouwer Joostens van den ondergang gered.

Op het hoogzaal stond een groot wel-luidend orgel afkomstig uit de St-Nikolaaskerk van Gent.

En was het nu waarheid, dat dit alles door den oorlog met-vernieling bedreigd werd?

Nancy zat daar, het hoofd gebogen, de handen gevoutwen, als bad ze ingetogen, maar haar gedachten gingen van dit bedehuis en al zijn rust en innigheid naar de woelige buitenwereld, het aftrekkend leger, het nieuws van Antwerpens val, de verwachte vijandelijkheden...

't Scheen haar toe of Dixmuiden eensklaps niet meer alleen zijn bewoners toebehoorde, maar een gemeenschappelijk bezit, een kazerne, een depot, een

veste misschien, was geworden van het gansche land, een gewichtig punt, dat alles, alles zou moeten offeren in 't algemeen belang, tot het heil der natie.

Daar tusschen het hoogkoor en het rechterzijkoor was het praalgraf van Antonius de Sasquesquée, versierd met zestien wapenen van edele geslachten als Morbecque, Haveskerke, Stavele, Dixmuiden, Lens en andere.

Soms had het meisje het opschrift gelezen ! « Ci git...

Hier rust... de edelman, Messire Anthoine de Sacquesquée, chevalier de Dixmude, Watou... gouverneur en kapitein van de stad Duinkerke voor den Koning van Spanje, Philips II. In 1563 was hij overleden. En hij leefde en stierf in een tijd van beroerten, oorlogen, plundering, rampen, haat en nijd. Zijn gade rustte nevens hem.

In het O. Lieve Vrouwen koor stond een gedenkteeken voor Vrouwe Maria de San Ivan, dochter van Pedro de San Ivan, ridder der St. Jacobsorde, geheim-schrijver van de aartshertogen Albert en Isabella, echtgenoot van Don Balthazez Mercades, lid van den raad van oorlog van Zijn Majesteit en gouverneur van Dixmuiden.

Uit den tijd van Albertus en Isabella, dus, sprak dat monument, toen bij Nieuwpoort ten jare 1600 een groote slag woedde en Oostende zoo lang en wreed belegerd werd...

Maar dat alles was toch zulk ver-velen geweest, en zou de oorlogstorm nu weer razen over dezelfde plaats en over deze graven en andere zerken, waaronder, eens statige, poorters van Dixmuiden sluimerden naast hun eerbare vrouwen...

Doch hoor, dat gewoel buiten... Soldaten vulden de straten...

En Nancy mijmerde verder. Zou Raoul met de nieuwe troepen meekomen? Hoe zou ze hem ontvangen? Was ze gisteravond niet te hard geweest voor hem? Maar waarom gedroeg hij zich zoo ruw en grof, zoo onbeschaafd zelfs?

In den oorlog geweest! Maar hoe fijn en korrekt hield Walter Bonte zich en had die niet alle verschrikking van den krijg doorgemaakt? Als Raouls karakter niet bestand was tegen schokken, moest zij zich dan aan hem verbinden? En vreemd toch, telkens als ze aan hem

dacht, zag ze het ander gelaat en voelde ze Walters blik als tot in haar ziele dringen.

De dienst was uit. Bij het wijwatervat ontmoette Nancy madam Magelein, die haar de toppen der vingers toereikte.

— Ik heb goed nieuws van Raoul, fluisterde ze.

— Zoo, zei het meisje blozend.

— Van morgen stak er een briefje in onze bus, door hem geschreven en zeker aan een kennis meegegeven. 't Was een heele verlichting. Door al die geruchten was ik bang. Maar wat slecht nieuws nu toch hé? vervolgde de vrouw buiten het bedehuis. Waarom al die soldaten juist naar hier! En weet ge 't al, dat er nog 4000 moeten komen?

— Ja...

— En ze zeggen, dat 't misschien hier oorlog kan worden.

De dame sprak nog even haar onrust uit en verwijderde zich dan met een vriendelijk knikje.

— Zoodus is Raoul niet eens thuis geweest, dacht Nancy. Hij kwam alleen voor mij. Hij moet me dus wel lief hebben. Ik ben toch te hard voor hem geweest.

Maar lang kon ze hierover niet nadenken, daar Wantje Zoetewei van het begijnhof haar aanklampie.

— 't Zit leelijk, jufvrouw Nancy, zei 't dijbetje geheel verslagen. Een nichtje van Ieper is bij mij komen vluchten. De Duitschers zijn ginder al.

— Te Ieperen...

— Ja, met duizenden... Celestina, zoo heet mijn nichtje, een dochter van mijn zuster zaliger, heeft ze gezien. Ge moet dat hooren vertellen. Ga een keer mee.

— Straks zal ik komen... 'k moet eerst naar huis.

— 'k Ga u verwachten.

Nancy stak de markt over. Zij vertelde het nieuws van Ieper aan haar vader en Walter Bonte.

— 'k Zou dat nichtje wel eens willen spreken, zei de oorlogskorrespondent. Nu moet ik op alles letten, alles aantekenen om zoo een overzicht der gebeurtenissen te krijgen.

— Nancy ga eens met mijnheer Bonte mee, drong de rentenier aan.

En samen stapten ze weer op. Vreemd toch... het meisje gevoelde zich nu blooder dan vroeger en ze keek als ang-

stig naar de soldaten vreezende plots Raoul te zien, die haar rekenschap zou vragen...

Binnen 't begijnhof hing nog de rust van alle dagen...

— Dat is hier toch een wonderbaar hoekje, zei Walter, de stichting is zeker al zeer oud...

— Uit de twaalfde eeuw. In de kerk van het begijnhof bewaart men een kazuifel en een kelk, waarvan men beweert, dat ze afkomstig zijn van Thomas à Becket, aartsbisschop van Canterbury in de twaalfde eeuw... De overlevering beweert dat hij uit Engeland gevlucht zijnde, langen tijd te Dixmuiden verbleef. Het huis daar op den hoek van het begijnenstraatje wordt nog naar hem genoemd en daar zou hij gewoond hebben. Maar de geschiedenis zegt toch, dat Thomas à Becket in Engeland vermoord werd.

— Wel, hij was de persoonlijke vriend van den Engelschen Koning Hendrik II maar verloor later diens gunst, daar de aartsbisschop er zeer heftig tegen verzette, dat de vorst voorrechten der geestelijkheid aan de kroon zou hechten. Ook was hij tegen Hendriks heerschzuchtige plannen om Fransch gebied te veroveren. De Koning begon op 't laatst den aartsbisschop te haten. Toen hij eens in Normandië vertoefde, vroeg hij hoe het toch kwam, dat geen enkel der ridders, die hem omringden en zijn brood aten, hem van een oproerigen priester wilden bevrijden. Vier edellieden staken de zee over en op een avond drongen ze in de kathedraal van Canterbury en vermoordden den aartsbisschop voor het altaar (1). Maar Thomas à Becket heeft veel gereisd, hij was in zijn jongen tijd zelfs soldaat en zoo is het heel goed mogelijk dat hij ook te Dixmuiden verbleef.

— De kazuifel wordt door kenners genoemd, vooral om haar middenstuk. Ja, 't begijnhof is oud. Gravin Margaretha van Vlaanderen schonk het voorrechten. Karel V bepaalde dat de begijnen van Dixmuiden vrijgesteld waren van het huisvesten der soldaten. Maar daar zal nu niet meer op gelet worden.

(1) Dit gebeurde op 29 December 1170. Een vierkant op de vloersteen wijst nog de plaats waar de moord geschiedde. Monniken waakten 's nachts bij het lijk in het koor. Een relikwiekas herinnert aan hem en een schilderij verbeeldt zijn dood. Vroeger kwamen duizenden ter bedevaart naar Canterbury's kathedraal.

— Te Dendermonde staken de Duitschers de begijnhofkerk in brand.

— Denk eens, dat al deze vrouwtjes en begijntjes zouden moeten vluchten. De groot-jufvrouw, zooals wij de overste noemen, is lam... Zie daar wordt zij juist uit de kerk naar haar huis gevoerd.

De groot-juffrouw, Vereecke heette ze, zat in een wagentje, dat door een zuster werd voortgeduwd.

Nancy knikte vriendelijk en de overste groette minzaam terug... Als altijd was haar gelaat kalm... Wie kon vermoeden, dat die vrouw, wier gansche wereld zich binnen deze enge muren uitstreckte, binnen enkele dagen zulk een gruwzamen dood sterven zou, zooals wij hierna zullen vernemen...

Nog hing de volle vrede over dit stille hoekje... Een vrouw spreidde hagelblank linnen op het graspleintje uit... Een andere kruidde een perkje, waar nog eenige late bloemen een vroolijke kleur wierpen. Een meisje haalde water op uit den put... En voor raampjes zag men spellewerksters aan 't kantkussen... Ieder was nog in haar gewone doening, als sloot ook de gebogen poort ginder den oorlog voor het begijnhof af.

— En nu naar 't nichtje, zei Walter. Men moet zich hier waarlijk geweld aandoen, om te gelooven, dat er een Luik, een Dinant, een Leuven, een Aarschot is geweest... dat al veel duizenden ontijdig 't leven lieten... en de oorlogswolken zich ook boven West-Vlaanderen dreigend samen trekken.

— Wantje, ik breng hier een kennis mee, die gaarne 't nieuws van den oorlog hoort, zei Nancy, de deur openstekend.

— Heel wel, jufvrouw... Dag meener... zet u als 't u belieft...

Haastig schoof ze twee stoelen bij en zwaaide even met haar voorschoot over de zitting, om de denkbeeldige stofjes te verjagen...

— En is dat uw nichtje, hernam Nancy, naar een bevallig meisje van ongeveer twintig jaar wijzend.

— Ja, dat is Celestina Moerman, die van Ieperen is komen vluchten. Vertel het eens, Celestina, wat ge al gezien hebt...

Ze scheen niet verlegen, de nicht, want dadelijk begon zij den intocht der Duitschers binnen Ieperen te beschrijven.

Wij zullen liever het verslag volgen van Caesar Gezelle, den neef van wijlen Guido, Vlaanderens grooten dichter.

Ook te Ieperen was men verzekerd geweest van Antwerpens onfeilbaarheid.

Maar onverwacht waren de Duitschers daar « een gansch legerkorps » verhaalt Gezelle « voetvolk, ruitery, kanonnen en wagens »... De burgerwacht, zonder hoofd of aanvoerder, zat op den vestingmuur aan de Rijselpoort, hun overheden waren verdwenen, en de schamele jongens, bij het eerste dat ze zagen wemelen tusschen de boomen op den steenweg, losten hun geweer; een schot had doel getroffen en een ongelukkige melkboer werd stervend binnen de poort gebracht.

— Ze zijn daar! Ze zijn daar! gaat als een vliegende vuurtje over de markt en op een oogenblik is het groote plein nog zonder een levende ziel. Als bij tooverslag is al 't jong volk verdwenen, de deuren worden gesloten, de vensterluiken dicht gemaakt en de stad is stil als een kerkhof. Vijandelijke ruiters rijden binnen en een officier vraagt den burgemeester of Ieperen wel open is en vrij van soldaten.

Voor verraad was niet te vreezen. Op het laatste oogenblik, terwijl de vijand aan den eenen kant in de stad kwam, poetste de laatste burgerwacht al den anderen kant, over de Maloulaan, de plaat en een op stoom staande tram nam ze mee naar Veurne. De anderen waren naar de statie gevlucht. Geweer en hoed en ransel vlogen medeen in het vestingwater, elk sprong een deurgat in en kwam na een half uur weer voor den dag, sommigen in de onmogelijkste burgerkleedij. Nieuwsgierig en geruster treedt het volk weer buiten. De poorten van de stad worden met Deutsche wachten bezet en burgemeester en schepenen in der haaste uit hun woonste gehaald, leiden de Deutsche officieren naar het stadhuis. Daar wordt de stadskas gelicht van vijf-en-zestig duizend frank. De oudste en voornaamste gemeenteraadsleden moeten als gijzelaars op 't stadhuis verblijven.

Een van de officieren doet opmerken dat er van de Rijselpoort verscheidene schoten gelost zijn en eischt daarover uitleg.

De burgemeester wacht zich wel de garde-civique te verklappen.

« Dat zullen de Doornijksche gendarmen geweest zijn », zegt hij. Voorzeker zal hem hier wel een koude rilling langs de ruggegraat geloopt zijn, maar hij redde toch de geheele stad voor brand en vernieling. Er komen wielrijders. Allen zijn afgestegen, loopen de herbergen af en voornamelijk bestormen ze de zwijnslachterijen. Een slachter op de markt staat zonder nog een enkel spierlike vleesch in zijn winkel; voor het toogvenster hangen nog twee kransjes worst in zilverpapier.

— Würste! snauwt gebiedend een soldaat.

— Uitverkocht! Alles parti!

De ruwe Germaan haakte de dikke worsten van voor het raam af en loopt weg.

De baas wil hem een woord uitleg geven, maar 't is te laat. De kerel is al lang de straat op... en 't waren houten worsten die hij mee had, welke daar reeds jaren hadden gehangen.

Een jonge Duitscher, een zoon van een bouwmeester uit Hanover, komt met ons in gesprek. Hij wijst naar de halle en zegt:

— 't Ware jammer en zonde, moest zulk een heerlijk gebouw vernield worden... Met een paar van onze 42igers is 't opgeblazen.

Doch nu eerst kwam de eindelooze mannenstroom, de ontzaglijke beweging van troepen. Eerst ulanen, dan husaren van den dood met op de pelsen muts de bekende doodsbeenderen; dan punthelmen en er komen er nog, en nog en altijd meer... eindelooze lange rijen. Glimlachend bezien ze de Ieperlingen, alsof ze zeggen wilden « Hier zijn we, de aloverweldigers », en ze dragen 't op hun uitdagend wezen, 't geen ze met krijt op de deuren schreven aléer ze uit Ieperen vertrokken « Nach Gott sind wir die Meister ». Kanonnen en nog kanonnen, vuurmonden van alle mate en vorm. Calissons, voorraadwagens, weer kanonnen, wagens, paarden, mannen, altijd maar meer, altijd maar voort komen ze aangestroomd.

Traagzaam valt nu de avond neer. De kazernen zitten proppensvol, markten en pleinen staan bedekt met een onbeschrijflijken warboel wagens en ka-

nonnen en daartusschen flakkeren de bivakvuren.

Nu komen luxe-auto's met staf-officieren; oversten in prachtig uniform, verzilverden of vergulden helm, langen bleekblauwen mantel. Ze zijn als koningen zoo schoon, als koningen kroonhalzen ze en zien ze overmoedig, velen met een rond glas in hun een oog, geen knevels noch baarden, maar dat gezwollen gezicht, dikke nek, vette lippen en dien overweldigersblik. Eindelijk komen ook de keukens aangerold, rookende zwarte tuigen, lijk kleine locomotieven en die een gansche straat in rook en stank zetten. De stad is als een monster-circus, overal ligt er stroo, overal staan er paarden buiten, binnen. Geheel de uitgestrektheid van de lakenhalle beneden staat vol paarden; boven in de Pauwelszaal, de Delbekezaal, en overal ligt het hooi en wemelt het van babbelende, zingende of roepende ruiters.

Met den avond komt de infanterie in zware schadronnen binnen de stad. Al eenigen tijd lag Ieperen 's avonds in 't donker en de duistere straten waren dus een gepast tooneel om er al de mysterieën van eenen voor-oorlog in te laten spelen. Zoo gauw het duister inviel, gaf de vijand bevel, dat al de gaslampen zouden branden. Hij stak ze overigens zelf aan en bij die kelderachtige halfklaarte was de intocht van tallooze benedenvoetvolk een prachtig aanschouwen. De straten bewogen als een gezwollen bergstroom, vol met een dikken vloed vooruitschuivende mannenrijen, helmen en geweren, en stortten aanhoudend hun menschengolven op het kriebelend marktplein uit; de duizenden hielen sloegen met eenen machtigen maatslag de straatkeien, paarden trappelden en hinkten, mannen riepen en schreeuwden bevelen uit, auto's ronkten, maar alles overstemmend, ging ineens op, uit al die mannenborsten als een zwellend getij... Die Wacht am Rhein! « Lieb Vaterland magruhig sein » ging in dubbele partij omhoog, en er kwam een oogenblik, dat de geestdrift, die opwelde, uit het grootsch gezang over de menschenbaren zweepte als een rukwind en uit duizenden soldatenkelen, galmde: 't Hoch! » en « Hoch » en driemaal Hoch!

Wij luisterden, zagen toe en zwegen. Den geheelen nacht door trokken altijd

nieuwe legerbenden langs de stad en Frankrijk binnen naar den Casselberg.

Die mannen hadden reeds gevochten, schijnt het, te Verdun, maar ze hadden 't daar moeten laten liggen en nu kwamen ze Westwaarts door België om den Franschen linkervleugel te helpen omdraaien en den Duitschen rechtervleugel te versterken. Te Cassel zijn ze op de Franschen gelopen, zoo vernamen we naderhand en zoo duchtig geklopt dat ze met heel hun machtsvertoog moesten vluchten.

In alle geval hebben wij ze te Ieperen nooit meer terug gezien. Intuschen hadden ze de winkels uitgekocht en betaald, soms met zilvergeld, maar meestal met bons, die ze zelf onderteekenden. De winkelier durft zijn mond niet roeren; immers hebben de mannen eerst hun revolver op den toog gelegd... en de burger neemt de briefjes aan en wenscht de kerels hartelijk buiten.

Een officier stapt een boekwinkel binnen, die reeds vol soldaten staat. Hij duwt ze links en duwt ze rechts uit zijnen weg en vraagt aan de juffer in 't Fransch een « Stafkaart ». De juffer antwoordde dat ze geen kaarten had.

Met zijn Deutsche tong snabbelde de oberst: « Wat wilt gij madam, ons geven, wat ge in den winkel hebt of uw huis verwoest »?

Er hing nog een kaart aan den muur, hij rukt ze af, vertrekt te wege al grolkend; na twee stappen komt hij terug, gaat met zijn karwats aan 't slaan op 't glas van de tooglade; hij is voorzeker zes voet hoog en breed geschoft als een beer... Hij rolt een paar vlammen-de oogen, schuift zijn punthelm achteruit en gebiedt: « Een zakmes om de Franschen de keel door te snijden! » Men gaf hem zijn mes en nu was hij weg voor goed. De soldaten, die een oogenblik in stomme bewondering hebben gestaan, ademen weer vrij, en een van hen grijpt in zijn ruwe vuist verscheidene voorwerpen al dooreen, zonder te weten wat, en wil ze in zijn zak laten vallen. Op dit oogenblik stapt een ander officier binnen, de winkeljuffrouw doet hem de brutale diefte uiteen. Verwoed en vol misprijzend gebaar snapt hij uit de handen van den soldaat alles wat deze gestolen heeft, gooit het op den toog, legt den kerel drie, vier keeren de

karwats op zijn ribbenkas en jaagt hem dan den winkel uit met een heelen vloed krakende scheldwoorden op zijn hielen.

Nu komen de landkaarten voor den dag, want de juffer heeft er toch; elkken bezag ze en zocht Parijs. Ze waren zienlijk verwonderd, dat de Fransche hoofdstad nog zoo ver af lag. De tweede officier plooid een van de kaarten over de tooglade open en geeselde met twee, drie karwatslagen de zwarte vlek, die Parijs voorstelde. Dan begon hij allerlei afschuwelijkheden op te halen en gruwelen te vertellen door Franschen op Duitsche gekwetsten gepleegd. Zoo hitste hij zijn soldaten op. Met den morgen werden huizen en straten van volk en paarden, maar niet van hun mest ontruimd. Te middag was alles weg, uitgenomen een wacht van vijf, zes man aan elke stadspoort.

De Duitschers waren heen uit Ieperen, voor goed; later zouden ze bij duizenden van hun beste mannen, golf op golf van hun beste bloed tegen de stad laten storm loopen, verbrijzelen, verkwisten... om niets; de stad bleef hun gesloten. Ze maakten ze tot een zwarte, rookende schim... van een stad, een akelig geraamte...

Zoo krachtig kon Wantje Zoetewei's nicht het daar in 't begijnhofhuizeke wel niet vertellen, maar toch zag Walter Bonte voor zijn geest dien overweldigenden intocht, en wat hij voorspeld had gebeurde nu... de oorlog was naar West-Vlaanderen gekomen en hier zouden machtige legers op elkaar botsen en het schoone land verkeeren in een woestenij en een gruwzaam kerkhof.

Toen Nancy en Bonte heengingen, volgde Wantje hen tot buiten.

— Celestina is niet verlegen, hé? zei ze fluisterend zooals men op 't begijnhof dat kon, wanneer men aan deurtjes en in hoekjes kwaad klapte.

— Neen, erkende Nancy...

— Zie, ik ben blij, dat ik ze bij mij heb... Haar vader is een dronkaard... braaf genoeg van harte... maar hij heeft zijn vlagen en dan zien ze hem in geen acht dagen... Moeder is dood... Twee broers zijn bij den troep... een voor zijn lot... en een vrijwillig. En zij loopt gaarne langs de straat... en ge weet hoe 't dan gaat. Ze is schoon he... en los van

kop... Zond ik ze dezen morgen weg voor een kommissie en stond ze me daar waarachtig niet met die soldaten te klappen...? Ik zal hier goed op haar mogen letten... en om mijn zusters en haar wille ben ik blij ze onder de oogen te hebben...

Walter en Nancy verlieten het Begijnhof...

— Begrijpt gij nu de beweging der legers? vroeg het meisje.

— O, ja... Het front strekt zich thans uit van Belfort tot Arras... Er is dus nog een opening tusschen Arras en de kust... De Duitschers hebben hun troepen van Antwerpen vrij en zullen trachten door die opening te stormen en de bondge-

maar de vijand zit hun op de hielen. Zullen zij ontsnappen? Ik hoop het vurig... Dan krijgen wij natuurlijk toch eens de botsing en meer en meer denk ik, dat het hier aan den IJzer zal zijn, de eerste linie nu, die verdedigd kan worden. Maar zullen de Belgen stand houden? Ieperen zag den vijand... En Dixmuiden?

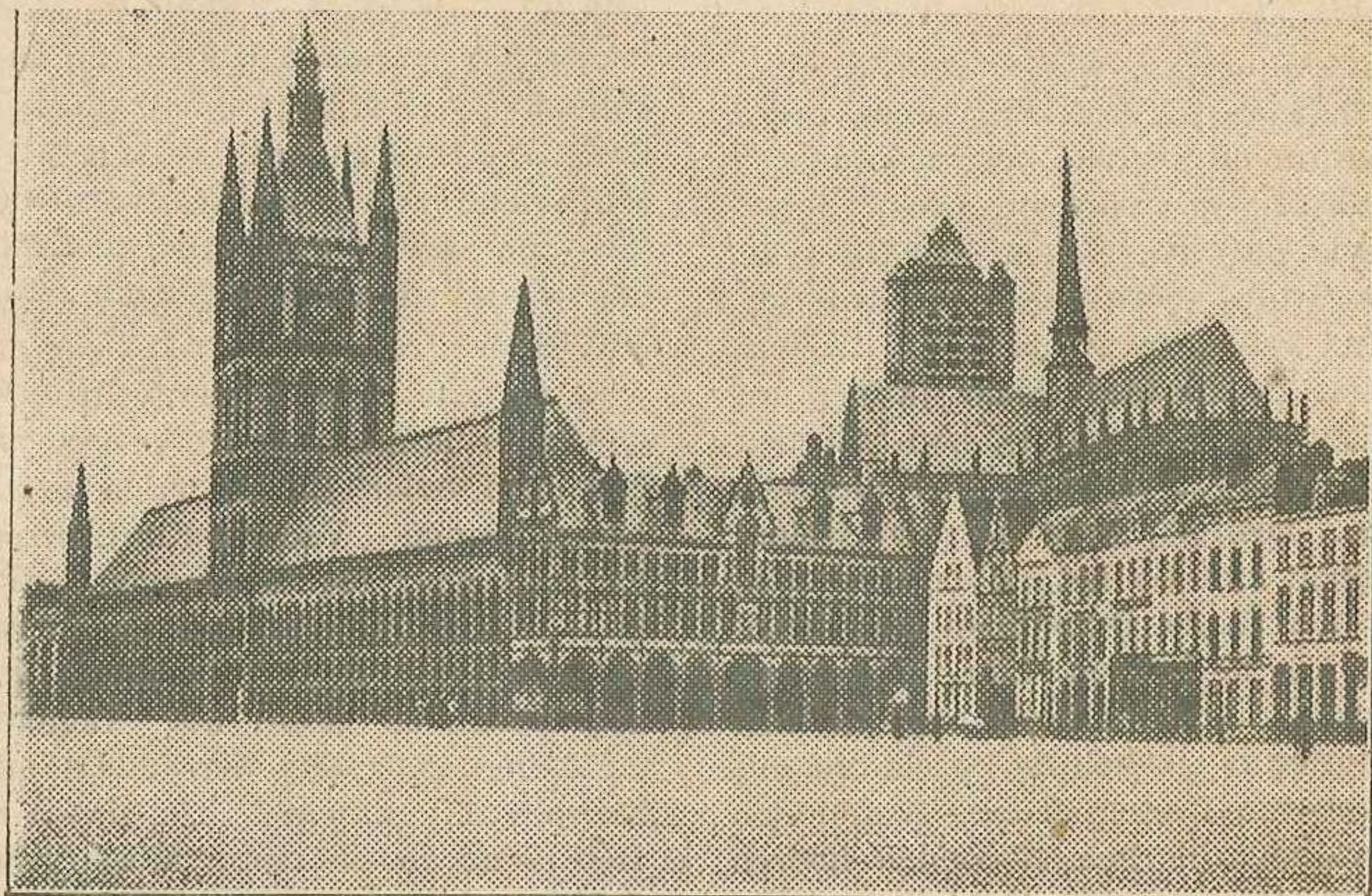
— 't Wordt een angstige tijd...

— Ge kunt naar Frankrijk gaan...

— Vader zal vooreerst niet willen vluchten... Dan blijf ik ook...

— En Nancy, ge weet dat ge in mij een beschermer vindt, nietwaar? zei Walter ontroerd.

— Ja... antwoordde ze zacht... maar



De Groote Markt van Ieperen.
Halle met Belfort, Nieuwwerck en Sint-Maartenskerk.

nooten te om trekken om ze dan in den rug aan te tasten... De toestand is zeer dreigend...

— En wie zal hen in die opening weerstaan?

— Wie? Ziet gij hier al Franschen of Engelschen? Alleen Belgen, hé? En de opening is wijd. En de Belgen zijn afgemat en uitgeput... En er is nog maar een klein deel hier. De anderen volgen,

keek weer schuw rond als vreesde ze Raoul te ontwaren.

Bonte bleef op de markt even rondzien. Zijn blik rustte op den Sint-Nikolaastoren, dan op het stadhuis... en op de oude, bevallige gevels...

— Zullen ze hier ook in dichte rijen staan en geschouwd worden door hun trotsche officieren? dacht hij. Of moet dat alles ondergaan in vuur en puin?

HET BLOEDIG IJZERLAND

DOOR

A. HANS



EEN GEZICHT OP DE VOORMALIGE SAKEN TE NIEUWPOORT



MET DOORSNIFFEN VAN FRIGATELEERD IN HET «NEMANDELAND»

Uitgever J. HOSTE, 36, St-Pieterstraat, Brussel